

HET WOORD VAN DE WEEK

19e jaargang nr. 44 7 november 1966

administratie
postbus 114, Utrecht
tel. 030-24641
postgiro 58

abonnementsprijs f 6,— per jaar
buitenland f 7,— per jaar
voor België f 6,—
losse nummers f 0,50
verschijnt wekelijks

Orgaan van DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

Jongeren en ouderen

Humanisten en provo's, dat was mijn vorige onderwerp op zaterdagmiddag een maand geleden. „Hoe staan we ervoor?“, zei ik toen. En daarover wilde ik graag nog wat zeggen, juist ook in verband met de verhouding tussen ouderen en jongeren. Maar de tijd was om en ik vroeg me af of er een volgende keer zou zijn. Er was immers voor het Humanistisch Verbond door „Den Haag“ geen zendtijd gereserveerd. Daar is dan nu voorlopig een oplossing voor gevonden. Tot nader order zullen deze tien minuten op maandag van tien over half acht tot tien voor acht de vaste tijd van het Humanistisch Verbond worden. „Tevreden, maar niet voldaan“ zou men hierover kunnen zeggen. Niet voldaan. Dat is duidelijk als men bedenkt dat we op goede gronden drie kwartier per week zouden kunnen verwachten. Het is voorlopig maar tien minuten!

Maar laat ik die dan ook goed gebruiken. Hiermee gaan dan de eigen radio-uitzendingen van het Humanistisch Verbond van start. Ik wil vanavond dus spreken over ouderen en jongeren. Niemand ontkent dat er iets aan de hand is tussen die twee groepen. Maar ik geloof dat men de oorzaken vaak op de verkeerde plaats zoekt. En men spreekt ook veel te gemakkelijk over „de“ ouderen en „de“ jongeren, alsof er niet enorme verschillen zijn tussen de ouderen onderling en tussen de jongeren onderling. Er zijn sullige en originele, dorre en levendige, gemakzuchtige en ondernemende ouderen en jongeren. Er zijn jongeren en ouderen die heel nauw contact hebben en samenwerken en er zijn er die in verschillende werelden leven.

Maar toch, er is iets aan de hand. Wat is er aan de hand?

Dat jonge mensen in opstand komen tegen de oude generatie is niets bijzonders. Dat is al eeuwen zo en het zou ongezond zijn als het anders was. Ook stellen ze geen eisen die niet al eerder gesteld zijn en hun oplossingen zijn ook al vaak genoeg aan de orde gesteld. Maar wat is er dan? Ik meen dit: als vroeger een jongere in opstand kwam tegen de oudere generatie en alles verwierp wat hem eerst geleerd was, dan was er om hem heen toch een cultuur die hem naar zijn eigen keuze een ander levenspatroon bood. Er was altijd wel een oom, een sportleider, een geestelijke waar hij dan terecht kon. Maar als nu een jongere zich bevrijdt uit de schijnzekerheden van vroeger, dan is er niets meer om op terug te vallen. Hij valt in de leegte, aan zijn lot overgelaten. Want ons cultuurpatroon biedt geen echt uitzicht meer.

Er zijn ongekennde mogelijkheden ter beschik-

dringend verzoek

Geef ons naam en adres van iemand, die het Woord van de Week nog niet ontvangt en die met ons van mening is, dat het Humanistisch Verbond recht heeft op een redelijke toewijzing van eigen zendtijd.

Bij uw opgave graag de aantekening: „Voor meer zendtijd“.

Woord van de Week, Postbus 114, Utrecht.

**lijst van
boeken
en
brochures**

verkrijgbaar bij

**humanistisch
verbond**

oudegracht 152
utrecht
telefoon 030-10163
postgiro 30.49.60

Op aanvraag gratis verkrijgbaar
Postbus 114 — Utrecht

king gekomen, dat wel, ook onvermoede dreigingen trouwens, maar we weten niet goed wat we met die mogelijkheden aan moeten en hoe we de dreigingen de baas moeten worden. Dat maakt ons onzeker op ieder gebied. We spreken van vrije opvoeding, maar waartoe? We spreken van seksuele vernieuwing, maar hoe? We spreken van radicale hervorming, maar waarom? We zoeken een nieuwe vrijheid, maar wat willen we ermee? We willen er niets mee en dat hoeft ook niet, zeggen velen, we maken ons zorgen om niets. Maar als dat zo was, dan zouden we ons leven doeltreffender, echter en zelfbewuster leven. In werkelijkheid ervaren we het vaak als doelloos, onecht en onzinnig. Voor wie het niet gelooft, is er ook wel een bewijs: onze angst voor de dood. We komen niet klaar met het leven, daarom komen we ook niet klaar met de dood. De dood schuiven we weg. Onze eigen dood kunnen we niet onder ogen zien. Daarover mag niet gesproken worden, daaraan denken we liever niet. Daarom willen we ook niet weten van ouder worden en dromen we van eeuwige jeugd. Dat geeft onze hele cultuur een onrijp karakter. Dat leidt tot verheerlijking van jeugd, sex en kracht in de krant, in de film, in de commercie. Er is niets tegen jeugd, sex en kracht; ze geven glans aan het bestaan, maar ze gaan overwoekeren als ze

los van de andere levensuitingen komen te staan. Jeugd wordt dan tot een rol, sex tot paring en kracht tot krachtpatserij.

Als men nu van schuld van de ouderen spreken wil, dan ligt hier die schuld. Het is belachelijk om „de” ouderen de kwalen van de wereld van vandaag te verwijten. Er zijn ouderen die daartegen even verwoed hebben gevochten als vele jongeren nu. En er zijn ook jongeren die de zaak net zo op z'n beloop laten als vele ouderen vroeger. Maar wat men vele ouderen verwijten kan en verwijten moet is dat ze de jeugd geen tegenspel leveren. Ik zeg niet tegenwerking, maar tegenspel. Dat is nu juist wat ieder jong mens het meeste nodig heeft. Niet verzuizing in de trant van klachten over „de jeugd van tegenwoordig”, niet verheerlijking, alsof alles wat een jongere zegt en doet wijs gezegd en welgedaan is. Maar tegenspel, waardoor de jongere als mens volkomen als gelijkwaardige wordt erkend; als iemand waarmee men spreekt en werkt op voet van gelijkheid, vanuit een duidelijke eigen overtuiging!

Maar we geven geen tegenspel, omdat we vaak geen eigen overtuiging meer hebben. Zo maken we zelfs van de nood een deugd en doen alsof een overtuiging iets verkeerd is. Maar als ik van overtuiging spreek, dan bedoel ik geen onwrikbaar dogma, geen versterde conventie, geen stroeve eigengereidheid. Ik spreek van een overtuiging als een modern en open, zich steeds vernieuwend en soepel aanpassend inzicht omtrent het menszijn in de wereld van nu. Dat is wat wijzelf nodig hebben, willen we iets terecht brengen van de ongehoorde kansen die het leven van vandaag ons biedt. Dat is ook het enige waarmee we de jeugd een dienst kunnen bewijzen en de kloof tussen de generaties kunnen overbruggen. Een nieuw uitzicht, een nieuwe spankracht zijn nodig in de samenleving

Kalender 1967

De kalender 1967 van het
Humanistisch Verbond
is verschenen.

Deze is wederom in
2-kleurendruk uitgevoerd.

De prijs is

f 3.00

Uw bestelling zien wij gaarne tegemoet door storting of overschrijving van f 3,— op postrekening 304960 t.n.v. het Humanistisch Verbond, Utrecht.

In de omschrijving: Kalender 1967.

en in de politiek. Maar daarvoor is ook een nieuw inzicht nodig in het menszijn van nu en een nieuwe spankracht in onze levenswijze. Want op de vent (en de vrouw) komt het aan. Ik heb dat de vorige keer ook al gezegd. Dat is nu precies wat de humanist probeert aan de orde te stellen met zijn humanisme. Niet iets boven- of buitenmenselijks, maar een moderne menselijkheid die gericht is op zelfbestemming en samenleving. Natuurlijk is de humanist niet beter of knapper dan andere mensen, maar misschien ziet hij een beetje duidelijker waarop het eigenlijk aankomt. Niet jeugd op zichzelf, maar durf, vindbaarheid en echtheid bij jong en oud. Niet sex als paring, maar als echte gemeenschap die mensen laat ontdekken dat het leven de moeite waard kan zijn. Niet kracht om de kracht, maar als uiting van de levenswil om eigen mogelijkheden te verwer-

kelijken in samenleving met anderen. Zelfbestemming en samenleving. Men kan het natuurlijk ook anders zeggen. Maar hoe men het ook zegt, hier wordt een wijze van leven aan de orde gesteld, die niet meer vraagt waarom of waartoe, maar die zichzelf genoeg is. Dat kan men niemand aanpraten, maar dat moet ieder zelf proberen. Het is ook geen recept, geen toverformule. Men zal het zelf waar moeten maken in de dagelijkse omgang, in zijn werk en in zijn vrije tijd, in de politiek en in de wereld. Het menselijk leven is een experiment van zelfbestemming, een avontuur van samenleving. En daardoor een uitdaging om het voor mensen leefbaar te maken. Dat is de oproep die van het humanisme uitgaat: naar jongeren en ouderen.

J. P. VAN PRAAG

Laaghartig is de wereld.
Zij duldt geen liefde, duldt geen liefde.
Maak je rijke haren los,
kom blootsvoets naar me toe
en volg mij, mijn lief.

Keer je af van deze wereld,
sterven wij voor onze liefde.
Ik hou je hand,
mijn lief, volg mij.

De dennennaalden mogen onze voeten doorboren,
De hagel onze hoofden splijten.
Volg mij,
ik hou je hand,
ontvluchten wij de kerker, nieuwe vrijheid tegemoet.

Volg mij,
mijn lief,
de wereld der mensen ligt achter ons.
Kijk, is dat niet de grote, witte zee?
De grote, witte zee,
eindelooze vrijheid, ik en de liefde.

Kijk, ik wijs het je aan:
het blauwe sterretje aan de horizon,
en dat eiland ginds met groene kruiden,
frisse bloemen, schone dieren, vogels
Kom gauw in deze lichte, snelle schuit.
Naar het gedroomde paradijs —
liefde, vreugde, vrijheid.

Vaarwel, wereld, voor altijd.

HSU CHIH MO

HUMANISTISCHE CORRESPONDENTIEKRING VOOR HUWELIJKSCONTACTEN
opgericht door het Humanistisch Verbond, verleent bemiddeling bij het leggen van
contacten tussen personen, die een huwelijkspartner zoeken.
Inlichtingen postbus 210, Utrecht. Gaarne 30 ct. aan postzegels insluiten. (adv.)

Vriendenkring

In de kringen van het georganiseerde humanisme plegen wij ons van gedachtenwisselingen op het gebied der staatkunde te onthouden. Dat is heel verstandig, want hoe gemakkelijk zou zo'n gedachtenwisseling niet in een broederstrijd kunnen ontaarden. Wij weten, dat het humanisme geen pasklare oplossing geeft voor problemen van de fiscale politiek, het verenigde Europa en de loonpolitiek om maar eens een paar aardige onderwerpen te noemen.

Hoewel wij dus buitengewoon voorzichtig zijn, lijkt het mij niet onvoegzaam hier het woord kabinetscrisis neer te schrijven. Verscheidene van U zullen er van gehoord hebben, dat in de prille ochtend van 14 oktober (waar blijft de tijd!) het hele ministerie heeft aangekondigd zijn ontslag te zullen aanbieden. Het is best mogelijk, dat tegen de tijd, waarop gij dit stukje leest alle moeilijkheden voorlopig weer achter de rug zijn, maar gij zult het u dan toch nog wel herinneren.

Gedurende de weken die op die gedenkwaardige nacht volgden is de belangstelling voor staatszaken sterk opgeleefd. Merkwaardigerwijze echter was reeds na korte tijd wel de aandacht gericht op de vraag wat er nu verder zou gebeuren en hoe ons land in de naaste toekomst zou worden bestuurd, maar slechts weinigen konden vertellen waarom het oude kabinet er nu eigenlijk het bijtje bij had neergelegd. De ingewijden hadden er een globale notie van, maar slechts heel enkelen konden de ingewikkelde sommetjes volgen die de verschillende partijen aan elkaar hadden voorgelegd.

Hoe dit alles ook moge zijn, vast staat, dat de kabinetscrisis een verfrissende uitwerking heeft gehad op de gesprekken die wij nu en dan in de kring van onze vrienden mogen voeren. Wij komen op gezette tijden, bij verjaardagen en andere mijlpalen des levens, bijeen en aangezien wij dat al enige tientallen jaren doen, konden wij wel wat verfrissing gebruiken.

Natuurlijk is er altijd wel wat te bespreken. Wij hebben allen onze kwalen, ons werk, onze kinderen en soms zelfs onze kleinkinderen. Daarover kunnen wij elkaar geruime tijd inlichten. De meeste onzer zijn de middaghoogte van het leven al voorbij en er is zelden een bijeenkomst, waar wij geen melding kunnen maken van een nieuw ongemak, dat zich heeft voorgedaan. Een lichte kortademigheid, een toenemende buikomvang, een niet te stuiten verkleuring en uitval van het haar laten zich moeilijk verbergen. En het is troostrijk te bespeuren, dat wij het niet alleen zijn die nu eens hier, dan weer daar slijtageverschijnselen beginnen te vertonen.

Gelukkig, zo laten wij dan merken, kunnen wij ons inspannende en belangrijke werk nog naar behoren verrichten. Dat ons werk inspannend

en belangrijk is staat voor ons buiten twijfel en omdat wij vrienden van elkaar zijn, vinden wij ook, dat onze vrienden een aanzienlijke bijdrage leveren tot het heil des volks, hoewel zij, de honorering in aanmerking genomen, toch niet te klagen hebben.

Onze kinderen, voor een deel al lang volwassen, maken het goed. Zij zullen er wel komen. Zolang zij nog niet in de AOW zijn, blijven wij onze kleine zorgen houden, maar wij zijn niet ontevreden en weten er altijd nog wel aardige anecdoten van te vertellen. Bij de kleinkinderen, voorzover die reeds aanwezig zijn, komen wij echter weer goed op gang. Wij hebben gewoonlijk enkele aardige foto's bij ons die door de vrienden met bewondering en welbehagen worden bekeken, al vinden wij wel eens, dat zij die te gauw en te verstrooid weer teruggeven.

Het gesprek vlot altijd het beste, wanneer wij geheel objectief de onvolkomenheden van ons allen bekende personen behandelen. Natuurlijk roddelen wij niet, dat zou beneden onze waardigheid zijn, maar als wij de afwezigen rustig en koel analyseren blijken zij toch duidelijk hun gebreken te hebben.

Enfin, u merkt het wel, het gaat in onze vriendenkring precies zoals het bij u toegaat. Maar nu hadden wij dan de kabinetscrisis en de onstuimige veranderingen die zich in het Nederlandse partijwezen bezig zijn voor te doen. En terwijl wij over onze kwalen, ons werk, ons nageslacht en de afwezigen in de loop der jaren wel tot een gemeenschappelijk oordeel zijn gekomen, zodat het gesprek weinig verrassends meer oplevert, hadden wij over de actuele houding van de vooraanstaande politici en over de verschillende stromingen in de staatkundige organisaties nog geen gemeenschappelijke mening gevormd.

De bijeenkomsten van de laatste weken hebben dan ook een zeer levendig karakter gehad. Wij hebben in heftige bewoordingen onze inzichten uiteen gezet en moeten vaststellen, dat enkele onzer vrienden bedenkelijke afwijkingen vertoonden naar links of naar rechts. De een vond de ander duidelijk een fossiel, terwijl de ander de een als een betreuwenswaardig slachtoffer van de waan van de dag beschouwde. De bloed-druk, anders een voorwerp van aanhoudende zorg, steeg tot grote hoogte, de valse kaken werden van rood tot purper en wij lieten niet na elkaar domoren te vinden en zelfs nu en dan ook te noemen. Het was hoogst opwindend. Maar wij willen er niet aan denken, wat de gevolgen zouden zijn, als soortgelijke gesprekken zich in ons eigen verbond zouden ontpinnen. Want onze kleine vriendenkring was tot dusverre politiek vrij homogeen. En stel je nu eens voor, dat in het Humanistisch Verbond... Laten wij er over zwijgen. H. H.

---

uitzendingen van het humanistisch verbond

maandag 14 november 19.40 uur:

J. van Lelyveld: „De op-art van het dagelijks bestaan”

maandag 21 november 19.40 uur:

mevr. D. Roethof-Ensing: „Schieten op de vrijheid”.

andere uitzendingen

donderdag 10 november AVRO 14.15 uur:

Matthew I. Spetter: „Jeugd, sex en de dubbele moraal”